

1. sura tafsiru Chalila Józefowicza
Autor transliteracji Michail Tarelko. Sprawdziła Irina Synkova

Тафсір другой паловы XIX ст. Халіля Юзэфовіча (прыватная калекцыя; арк. 3б)

1. rozzāl 'o ḥwāle ḵsenḡi sedim 'ajetow'
2. w 'imen boḡā lāṣḡāwego' mileṣerdneḡo'
3. [1] nājlepšā ḥwā[lā] boḡū' pānū' 'i pšipirādirowī swāṭow' [2] lāṣḡāwemū' mилоṣerdnemū' [3] ḡrūlowī wlādci dná ṣondneḡo'
4. [4] ṭobe ṣlūžā 'i ḡlānāmse 'i 'od cebe pomoci žondām [5] 'i prowāc nāṣ droḡo' prāwziwon [6] ṭo droḡon ḡṭūre šli lāṣḡāfci
5. ṭwoje 'i nomesnici nād nimi lāṣḡā ṭwojā [7] ne činileṣ ṣroḡosci nād nimi 'i nebilī blonzoncimi 'i ṣwozenimi
7. dāj 'i nām ṭāk

112-114. sury tafsiru Chalila Józefowicza
Autor transliteracji Michail Tarelko. Sprawdziła Irina Synkova

Тафсір другой паловы XIX ст. Халіля Юзэфовіча (прыватная калекцыя)

Сура 112 (арк. 516b)

2. rozzāl 'ihlāṣ čṭeri 'ajeti
4. [1] mūw jā muḡammad ṭen būḡ jeṣṭ [ ] nimā ḡoleḡi 'i pomocniḡā [2] būḡ mūj nepije nije weḡo'iṣṭij [3] ne 'ūrozil niḡoḡo' 'i ṣāmse ne 'ūrozilse niṣḡoḡo' [4] 'i nejeṣṭ mū' w jeḡo' boṣṭwū' rūwnij ni jeden z lūzi 'i nepodobnij

Сура 113 (арк. 516b)

5. rozzāl nebeṣkeḡo' w 'imen boḡā lāṣḡāwego' mилоṣerdneḡo'
6. [1] muw jā muḡammad 'oṣlānemse pod 'obronā pānā nebeṣkeḡo' [2] 'od ṣlosci ṭeḡo' ṣṭworene [3] 'i 'od ṣlosci pripādḡow nocniḡ ḡdi ṣloncā zājze 'i mroḡ [4] 'od

7. złości šoptow' bābških wenzāne wenzlow' nic širowiḥ [5] 'i 'od zlosci zājzдорosci kedi zājzdrosc činon

Cypa 114 (apк. 516b – 517a)

8. rozzāl 'o lūckemū' šesc 'ajetew w makkejū'

2. [1] muw jā muḥammad polecemse pod 'obronā pānū' lūdckemū' [2] ḵrūlowi lūckemū' [3] prāwziwemū' boḡū' lūckemū' [4] 'od zlosci 'i 'od zwodow' {bo biwā šaṭān 'iz lūzej}

3. šaṭānških [5] ḵtūrij znūščā w šercāḥ lūzckih 'i 'od znūščene lūckeḡo'

36. sura tafsiru Chalila Józefowicza XIX w.

Autor transliteracji Michail Tarelko. Sprawdziła Irina Synkova

apк. 369b

rozzāl 'i čloweče 'osimzesont ṭši 'ajaṭi

5. [1] 'ī-čloweče [2] ḵur'ān dlā swentobliwości 'i mondrosći jeḡo' [3] zāpewne jeṣṭes ṭi jeden z-murselew' prorok [4] nād droze prāwziwāj

6. [5] zešlānij ṭen ḵur'ān 'od swentebliwoḡo' miłošerdneḡo' [6] dlā poštrāšene lūzej ḵūrejšowških ṭih ṭim co bili štrāšni 'ojcowe jih 'ū pošlūšenšṭwū' [7] zāpewne būžā

7. šlowo' pšizwojiṭo' nād mnoḡimi z niḥ pšeṭo 'oni ne 'ūwežon [8] zāpewne 'učinilišmi w šijāḥ jih 'oḡowī 'oḡnište ṭimiž

8. 'i do ronḵ šḵowān^{ne} pšeṭo 'oni zāmružoni nā 'očāḥ [9] 'i wčinilismi menzi nimi 'i renḵāmi jih zāšloni 'abi pšiklādū' niwezeli 'i po zāze jih zāšloni

apк. 370a

1. cemne 'i pšikrilismi jih 'oči pšeṭo' 'oni newizon [10] 'i rūwno ṭo nād nim ḡoc-ti 'i muḥammad benzeš štrāšil jih 'ābo neštrāšic

2. jih jūž 'oni ne 'ūwežon [11] zāpewne ți benzeš
štrāšil țiḡ kṭure pod˘dāzonse pod pšikāzān˘ne
kur'anne 'i bojāznikow' božih zā'očne pšeṭo semenčūj

3. jih zḡawen˘nem 'i plāṭon swenṭebliwon nā wečnosc
[12] zāpewne mi 'ožiwiámi mārṭwiḡ bo nāpišāno šon co
wpšūdi činili

4. 'ūčinki 'i jūš-ṭo minelo 'i co ṭerez zwiḡli činic
či-zle-či dobže ['i wšitṭke] žeči zličone 'i spišāni
'ū nāš 'ū perših ḡsenḡeḡ metriḡāḡ lawḡu 'l-maḡfūz
[13] dā[j]¹ jim podobenšṭwo' 'albo podbij² jim

5. podobenšṭwū lūzi 'ānṭijānških meškājonciḡ [w
sele] kedī pšišli do niḡ pošli 'od pānā ježūšā [14] w
ṭen čāš ḡdi poślālismi do niḡ [dwuḡ] jednomū 'ime jān
'i šṭefān pšeṭo 'ūklāmāli jih

6. 'i poswencilismi țiḡ 'abo pūdpārli ṭrecim
seme'ūnem³ pšeṭo žeḡli zāpewne mi do wāš poślāni pošli
ješṭesmi [15] žeḡli ci newernici niješṭesce wī ṭilḡo
lūzi 'adāmske

7. podobne nām 'i ne zešlāl būḡ nic nā podpārce prāwdi
wāšej niješṭesce wī ṭilḡo' ḡlāmšṭwo' pūwiádāc [16]
žeḡli ci pošli páne nāš wiádōm že mi

арк. 370b

1. že mi zāpewne [do wāš] poślānimi šon [17] 'i nic
neješṭ nā nāš ṭilḡo' pšikāzāne bože donesc 'i
rožešlāwic [18] žeḡli niwernici zāpewne wizem wāš
blendniḡ

2. jesli nepošcoḡnece 'i ne pūjzece preč ṭo zāpewne
'ūḡāmenūjem wāš 'i doṭḡnese wāš 'od nāš menḡā šercā
pāloncā [19] žeḡli 'oni do

3. newernikow' zlošc wāšā wšpūl z-wāmi jesli bisce
pšiklād wzeli niwezelibišce nāš zā ḡlāmliwiḡ [lūzej]
[wizem]⁴ wāš žešce lūdem zḡbiṭečnim [20] 'i p[ši]šed⁵ w
ṭim čāše⁶

4. š-pošrodḡū miášṭā monž ḡabīb naḡḡār prendḡo
ḡozoncij ṭen žeḡli 'i lūzi nāši pšišṭānce do

¹ У рукописе: **dāje**.

² У рукописе: **podobnij**.

³ Глоса: **semūn ješṭ potr**.

⁴ У рукописе: **wiwezem**.

⁵ Або **p[ri]šed**.

⁶ Глоса: **šinā ṭemū čloweḡū' 'ūlečili 'a jemū' belmo šṭārli**

priḳāzān^{ne} ṭiḥ poşlow' [21] pşişṭānce do niḥ ğdiş
'oni nipoṭşebūjon

5. 'od wāş zāplāṭi 'i 'oni şon prāwziwāj droġi
nāprāwāzoni [22] 'ā co mne şṭālo' že jā neşlūže ṭemū'
ḳṭūrij şṭwožil mne 'i wşişce do neġo' powrūcece

6. [23] či-jā mām ṭrimāc 'oprūč neġo' būġā jesli
zeḥce būġ ṭo zārāzi mne ḥorobāmi pşiġodāmi {ḥorobāmi}⁷
nepomože mne 'od neġo' pşičini jiḥ w čim ḳolweḳ

7. 'odbic nemoġon mne 'ūwolnic [24] zāpewne jā
'od^{ne}dālem se 'od boġā ṭo bendā w blenze welkim jāwmim
[25] zāpewne 'ūwerām boġū' wāšemū pşeṭo 'ūşlišce 'ode
mne

арк. 371a

1. [26] žeḳlose dūši jeġo' 'iz do rājū' žeḳlā dūşā
ḥabib naġ^{ne}ġārow' 'aj-želse bože žebi lūzi moje ṭo
wezeliž [27] [že mne] zḅāwil būġ mūj 'ūčinil-mne
menzi

2. swenṭimi swenṭim [28]⁸ ne zeşlālismi nā lūd jeġo'
po nim [wojşko]⁹ z-nebā 'i ne zeşlālismi

3. wojşko nā zġūbā jiḥ [29] ṭilḳo 'ūčinemi doşic
zġūbe jiḥ ṭilḳo ġloşem 'ānelşkim ġābri'elowim z-
jedneġo' ḳriḳū' pşeṭo 'oni wşişci zānemeli [30] 'i
bedā¹⁰ nāşā nā newolniki

4. co pşişli do nāş bili 'od poşlow' ṭilḳo mi bili
ġārzoncimi 'i zā nic jiḥ meli [31] či newizeli 'oni
jāḳo poġūbilismi pşed nimi

5. bendonciḥ z-'ummatow že 'oni jūž do niḥ
nepowrūcon [32] 'iz niḥ wşişce [wrāz] zebrāni [pşed
nāmi] ġoṭowimi şon

6. {şon}¹¹ [33] 'i pşiḳlād wām jeşṭ-īm¹² w zemi
zāmārlej 'ożiwāmi jon 'i winesem 'i {winoşem}¹³ z nej
zernā pşeṭo'

7. ṭo jeson [34] 'i počinilem w nej şādi 'oġrodi z-
fiġ 'i doḳṭilow' 'i rozineḳ 'i wiṭočilismi z nej
žrūdlā žeki

⁷ Памылковы паўтор.

⁸ Глоса: ٢٣ الجزوا الثالث والعشرون "дваццаць трэці джуз. 23".

⁹ У рукапісе невакалізаванае: **zşwoşkw**.

¹⁰ У рукапісе: **bedāi**.

¹¹ Памылковы паўтор.

¹² Відавочна **-īm** "ім" - гэты карэктура памылкова напісанага **wām** "вам".

¹³ Памылковы паўтор.

apx. 371b

1. [35] 'abī jedli z-'o'wocow jegō' swentih 'i neješt to 'učinek ronk jih 'a pšeťo čemū' nemāce ħwāli činic [36] čištij ješt ħwālebmiy būg kṭūrij
2. sṭwožil mālženštwo' 'i pāri wo w'sišťkiḥ žečāḥ s-ťeġo co widāje zemiá 'i z-prefekciji dūš wāšiḥ 'i s-ťeġo' co newezon
3. [37] 'i ješt jim zā cūd' 'i pšiklād cemnā noc zzirāmi z nej zen kedi 'onā biwā cemnā dlā niḥ [38] 'i šloncā ťež ħozi po '[a]špeḳťāḥ
4. 'a zwičājniḥ sʷojiḥ domāḥ 'oťo co šlišāl rošpožonze swentġeġo' mondreġo' wedomeġo požondki [39] 'i mesonc ťež zā pšiklād rošpožonzilismi ġo' po krenġām šlonečnim nā dwāzešce 'ošem sṭempow' 'až se ťāk wišli
5. 'i šhilise jāko roščke funiḳowā 'i priwrocise do peršeġo zwrūtū' [40] neprišťoji šloncu 'abi ħizilo' po sṭempāḥ mešonč-niḥ 'ābo ťež noc
6. pšemijāc dniá wšišťko po nebošāḥ ħozonc 'oneġo' ħwālonc [41] 'i to zā pšiklād jim žešmi wšāzili nāsenne jih
7. prorokā w 'okrent nūḥow' nāpelnonij [42] 'i sṭwožilismi dlā niḥ nā podobenštwā¹⁴ co ťerez wsedāce [43] 'ā jesli zeḥce

apx. 372a

1. wṭopi jih pšeťo ninājzese rāťowniḳā jim 'i nibendon 'oni wizwoloni [44] ṭilko lāšḳā nāšā 'od nāš 'i predlūžem žiwotā jim
2. do čāšū' zāmereneġlo' [45] 'a kedi žeġlo se do niḥ bojcese ťeġo' co pšed wāmi ješt sond 'i liġbā 'i co po wāš ġžeḥi wāše žebišce
3. bili dobže zobžālowāniḥ lūzej [46] nepšiḥozi jim zā pšiklād z-nā'ūḳ 'i cūd boġā jih ṭilko' biwājon 'od ťeġo'
4. ṭwāri 'odwrūconimi [47] 'i kedi se žeče jim 'ofierūjce jālmūžne s-ťeġo co 'ūpožitḳowāl wām būg žeḳnon
5. ci kṭūre niwernici šon nā ṭih kṭūre 'imānu 'ūwežili to šlowā 'od newerniḳow' neprišťawā jemū' nā

---

¹⁴ У pykanice: podobenštwāw.

rošpoženzen¹⁵nu božim [či-nākārmic māmi ʔego] co neħcāl būg nākārmic jeġo' žekl prorok ješʔ

6. wī ʔilko w welkim blenze jāwnim [48] 'i žekli kedi ʔen ʔermin 'oštāʔni jesli ʔi ješʔ š-prāwziwiħ

7. [49] ne 'oštšegonse ʔilko ġloš ʔrombi 'anelškej jeden štroġi 'ogārne jih štrāħ 'ā 'oni bendon w šʔārānū' sw[e]jʔu¹⁶ {'i swājʔ benze pūšʔi čʔerzesce lāʔ}¹⁷

арк. 372b

1. [50] pšeto nebendon moġli 'učinic dešʔāmentow 'āni-se powrūcon 'oʔo 'od ʔārgū' do šwojih 'ā šondnij zen šʔāne [51] 'i zāʔrombise w ʔrombā powʔūrne pšeto zārāz 'oni š-ġrobow'

2. powrūconse do boġā šwego' jeden zā druġim poplino [52] {žekon} žeknon¹⁸ newernici 'aj bādā nāšā žese nāš wškesil šnem zmoroniħ miešc špokojniħ

3. 'oʔo co nāʔerminowāl pānbūġ šondnij zen 'i prāwdā mūwi proroci [53] 'ā ʔo nešʔālo' ʔilko z-ġlošu jedneġo š-ʔrombi 'anelškej

4. pšeto 'oni wšišce 'ū rāz do nāš zboronse 'i bendon ġoʔowī [54] pšeto w ʔen zen nibenze škriwzonā nečijā dūšā w žādnej [re]či 'i nebenze plāʔi

5. ʔilko cošci činili či-dobre či-zle kežden šwojā zāplāʔā wezme zā šwoje 'učinki [55] pewne lūzi rājške w ʔen zen w zābāwāħ šwojih w hojnošci 'owocow' rājškiħ [56] 'oni šāmi 'i žoni-jih

6. {'i žoni jih}¹⁹ w ħlodāħ nā ʔronāħ pšišloniwšise [57] dlā niħ ʔām w' rājū' 'owoci šon 'i dlā niħ co kolwek

7. šobe požondājon [58] poždrāwene nā niħ šlowā bo[že]ġo lāški pelneġo' 'i milošerdneġo [59] 'i žeče būg 'odbercese 'i rozlončcese zis 'i ġžeššnic 'od weronciħ

арк. 373a

1. [60] 'i žeče būg do ġrešniħow' 'ābi nenāpāmināl [do] wāš 'i šini čloweče žebisce nešlūžili šeʔānowī pewne 'on wām neprijācelem welkim znāčnim [61]

¹⁵ У рукапісе: **š-ʔego**.

¹⁶ У рукапісе: **stwjtʔu**.

¹⁷ Глоса.

¹⁸ Верагодна **žeknon** з'яўляецца карэктурай **žekon**.

¹⁹ Памылковы паўтор.

2. 'ā mne [mejce]²⁰ zā boḡā 'i šlūžce mne ʔo droḡā proṣṡā do rājū' [62] bo ḡdiš ʔwod šāṡen ʔ-wāš nāciji mnoḡe 'a čemūš nebili rozmišlājonce

3. 'aniṡež 'i nezrožūmeli ʔeḡo' [63] 'oṡo ʔo peḡlo' ḡahannam ʔṡūre bilo wām doḡlerāwāno' [64] 'a ḡoczeš do neḡo' ʔis dlā ʔeḡo co bilisce

4. niwerniḡāmi [65] 'oṡo ʔis ʔāpečentūjem nā 'ūṣṡā jih 'i ʔežemi {'i ʔāžemi}²¹ mūwic renḡām pšed nāmi 'i swājdcic bendon

5. noḡi co bili šobe ʔārobili 'i ʔḡžešili [66] jesli bis[mi]²² ḡceli ʔācmelibismi nā 'očāḡ jih

6. 'i [spešilibisse]²³ nā droḡā ḡdiš proṡo wʔroḡū nemāš šḡonṡi-je wižeš²⁴ [67] 'i ʔež jeslibismi ḡceli pšewrūcilibismi jih peršūni nā 'inše nā mejšcā jih

7. nebendo' moḡli 'ūnešc 'aniše nāwrūcic [68] 'ā ʔomū dām weḡ dlūḡi 'i ponižemi ḡo' w šṡārošci menzi lūzej čemū' ʔobe

арк. 373b

1. nezrāžūmec nināwčilem [j]ā muḡammad[ā]²⁵ 'ošūḡānjā 'aniṡež 'on poṡšebūje co po ʔākim weḡū' [69] po[li]ṡiki 'i wiršow šḡlādāne 'oṡož ne'ūčilem jā muḡammad 'i nepoṡrebnno jemū' bo ješṡ 'on ṡilḡo poṡrebnij

2. ḡwāloncij boḡā 'i ʔur'ān wijāwoncij [70] dlā pošṡrāšene ʔeḡo co ješṡ žiwij do 'ūžiwene²⁶ 'i prāwdziwiḡ w ʔur'ānū' nā newerniḡ [71] 'ābo newizon newernici žesmi 'ūṡṡwožili dlā niḡ

3. ʔo co 'ūčineḡ ronḡ-nāšiḡ mocū' bidlentā pšeṡo 'oni ṡim bidlentām wlāzi šon [72] 'i powolnimi jih 'ūčinilismi dlā niḡ nā ʔṡūre

4. wsedāce 'i jezzice nā niḡ 'a ʔ-neḡṡūriḡ jece z-niḡ [73] dlā niḡ w niḡ že welke požiṡki jezzic wozic 'orāc požiṡki nāpiṡki ʔ-mleḡā 'ā čemū wī ʔā ʔo ḡwālā ne 'oddājece

5. [74] 'i ʔāwzelise 'i pšineli 'oprūč boḡā 'allaha boḡi 'obrāzi balwāni špozewājonse že ʔe boḡi jih

²⁰ У рукапісе слова напісана двойчы і з памылкамі: **mešcā mejcā**.

²¹ Памылковы паўтор.

²² У рукапісе памылкова: **bisce**.

²³ У рукапісе { **zācmelibismi** }. Памылковы паўтор, параўн. P214 366b:2, ТНББ 8:6: **spešilibisse**.

²⁴ Альбо **wežeš**. У рукапісе два знака вакаі.зацыі: *fatxa* і *kyra*.

²⁵ У рукапісе: **pā muḡammad**.

²⁶ Памылкова замест ['ūwerenjā]. Параўн. P214 366b:5: 'ūwerenjā; ТНББ 9:2: 'ū[we]renjā.

wspomoǵon 'i 'od menki mojej rāṭowāc bendon [75] nibendon moǵli jih̄ wšpomoc 'i ṭe newernici dlā niḥ powāǵon špūl ṣ-boǵāmi šwojimi

6. wojšḳāmi do peḳlā ḡoṭowī bendon [76] neḥāj nefrāšūjon cebe jā muḥammad šlowā ṭih̄ newerniḳow' že ṭobe ḳlāmšṭwo' ṣādājo' ṣāpewne jā wem co 'oni ṭājon nā šercū šwojim neprijāzn 'i co jāwno' mūwon

7. [77] 'ā čemū newizi čloweḳ žesmi ṣāpewne šṭwožili jeǵo ṣ-menškej ḳrop_{li} wodī celešnej 'i wiziš ḡo ješṭ 'ūbbaj ḥalaf šīn newerniḳ božij neprijācelem mne jāwnim [78] 'i dāje [nām] 'i podbijā dlā nāš podobenšṭwo' nemožnošc

арк. 374a

1. 'i ṣāpomnāl šwojā šṭwožene žeḳl ṭen 'ūbbaj ḳṭo 'ožiwi ḳošci 'a 'oni ṣǵnilemi šon [79] mūw muḥammad 'ožiwi ṭo ṭen ḳṭūrij ṭe ḳošci ḥconc

2. 'ūṭwožil perših̄ čāšow' 'i 'on ješṭ wšišṭḳo' ṭworce 'i wiadomij [80] būḡ ḳṭūrij 'ūčinil dlā wāš ṣ-dzewā zeloneǵo'

3. 'oǵen pšeṭo {pšeṭo'}²⁷ wī ṣ-ṭeǵo wicinājūnc pālice [81] 'ābo neješṭ mocnij ṭen ḳṭūrij šṭwožil nebošā 'i zemiá mocon šwojon

4. nā ṭim žebi 'ūṭwožil ṭāke wlāsne ṭim podobenšṭām 'i 'owšem mocon ješṭ bo 'on šṭwožicel wājdomij mondrij [82] ṣāpewne moc jeǵo' kedi zeḥce co ḳolweḳ 'ūṭwožic nā ṭo' wneṭ benze

5. žeče šṭānse šṭāne [83] 'očiščājce 'i ḥwālce boǵā ṭeǵo' ḳṭūrij mā w renḳāḥ šwiḥ wlāze ḳrūlewšṭwā ze-wšišṭḳimi žečomā 'i do neǵo'

6. powrūcice

---

²⁷ Памылковы паўтор.